

COLTA, ELENA RODICA

IDENTITÁS-OLVASATOK EGY MULTIKULTURÁLIS TÉRBEN. ESETTANULMÁNY: SZÉKESÚT KÖZSÉG (ARAD MEGYE)

Több etnikum jelenléte egy adott térben sajátos színezetet ad az illető területnek, ami a jelen levő kultúrák kibontakozásának köszönhető. A nyilvános térben elhelyezett identifikációs jelek és szimbólumok olvasata által kideríthetjük, hogy kik voltak és kik azok, akik ma is lakják az illető helységet, milyen felekezethez tartoznak, milyen pozíciót foglalnak el a beépített területen belül, melyek azok az elemek, amelyek által megpróbálják önmagukat meghatározni, és végül hogyan határozzák meg önmagukat a többiekkel szemben, hozzájuk viszonyulva.

Célunk az Arad megyei Székesút községben fellelhető referenciális jelek olvasata volt, annak érdekében, hogy nyomon kövessük, hogyan artikulálódnak közösségi szinten a különböző csoportok felekezeti és etnikai szimbólumai.

Azért választottuk ezt a települést, amely a Maros folyásától délre, a történeti Bánságban található, a szerbiai határ szomszédságában, mert négy olyan falut foglal magában (Munár, Németszentpéter, Székesút, Temesnagyfalu), amelynek lakossága – különböző arányban – 5 etnikumot képvisel (román, szerb, német, magyar és roma). A roma lakosság kivételével, amelynek jelenlétét Székesúton a dokumentumok 1934-től datálják, de csupán az utóbbi 20 évben vált láthatóvá két faluban a négyből,¹ az összes többi etnikum egy 300 éves közös történelmet birtokol, még akkor is, ha életük valamelyest párhuzamosan zajlott ebben a térben (külön koncentrálnak lakott tér, külön temető, külön iskola, külön kulturális intézmények, különböző ha-

1 Az 1992-es népszámláláskor Székesúton 93 személy vallotta magát romának, de 2002-re ez a szám már 155-re emelkedett, míg Németszentpéteren 1992-ben a népszámlálás 333 roma etnikumú személyt mutatott ki, majd 2002-ben, a szezonális külföldi munkavállalások miatt, csak 103-at. Székesút Polgármesteri Hivatalának archívumából.

gyományok stb.). Mégis együtt éltek át a különböző adminisztrációkat, különböző térbeli szerveződések, demográfiai fejlődést és hanyatlást egyaránt, amelynek eredményeként az autoritásnak is az újra- meg újrapozícionálása történt, a domináns pozíciót minden egyes alkalommal azok vették át, akik többségbe kerültek. (Colta 2010: 174–180.)

Például Temesnagyfaluban, ahol 1880-ban a szerbek voltak többségben, őket követék a németek (501 személy), románok (118) és a magyarok (39), napjainkra ez megváltozott, mivel a szerb lakosság száma csökkent, a németek elköltöztek és a szabadon maradt teret adventista, sokgyermekes románok lakták be, akik az ország más régióiból jöttek, és akik megpróbálták autoritásuknak érvényt szerezni.

Hasonló a helyzet Munár faluban, ahol eredetileg ortodox többség volt (szerbek és románok együttesen), ma pedig csak román. Ebben a helységben a németek statisztikailag mindig is elenyésző arányban voltak jelen, míg a magyarok, akik a 20. század elején egy bizonyos mértékű demográfiai növekedésnek voltak tanúi,² a jelenben csupán 20 lelket számlálnak.

Az identitás-olvasatok szempontjából nézve a hosszú együttélés a lakott tér megjelenéséhez vezetett, mégpedig olyan elemekkel, amelyeket ezek az etnikai csoportok szimbolikusan, reprezentatívnak tekintettek (templomok, bizonyos típusú lakóházak, nyilvános emlékművek, határkeresztek, utcai keresztek, temető). Összesítve ezek a jelek olyan kulturális modelleket artikulálnak, amelyek a jelen levő etnikai közösségekre utalnak. (Colta–Sinaci 2013: 174–294.)

Ami a lakott teret illeti, Székesút község összes falvára jellemző, hogy történetileg nézve, volt egy alapító személy, az első ideérkezett, aki megépítette a legrégebbi központot, amelyhez viszonyultak a többiek.

Ekként Temesnagyfalu a kezdetekkor egy szerb település volt, majd az idetelepített németek, akik a 19. században érkeztek, kénytelenek voltak új utcákat nyitni és a szerb telkek folytatásaként építeni házaikat és épületeiket, Perjámos irányába.

A szomszéd településen, Székesút faluban, amelyet a középkorban szerbek népesítettek be, a helyzet másként alakult. A völgyben fekvő régi település elhagyatott lett, az új falu pedig magasabb helyen épült a két törzsgyökeres román család és más románok által, akik a 18. század elején érkeztek ide Erdélyből (Colta–Sinaci 2013: 145). A németek, magyarok és a jelenlegi szerbek beköltözése valamivel később történt, másodlagos migráció formájában.

Munár falu, amely Bezdin szerb kolostor tulajdonában levő területre épült, a középkorban szerb lakossággal rendelkezett, majd a 18. században románok telepedtek ide le, míg a magyarok és a németek a 19. században érkeztek. A magyar és német közösségek, akik a katolikus hitet vallják, a falunak a Németszentpéter felőli részében tömörülnek.

Végül Németszentpéter település, amint neve is mutatja, eredetileg egy német falu volt, amelyet 1726-ban építettek az ide irányított telepések. Ennek a közösségnek a demográfiai görbéje számottevő ugrást mutat, ekképpen 1880-ban már 2437 lelket számlált. A románok, magyarok és szerbek, akik a német utcák folytatásaként telepedtek le, a német többség dominanciája alatt éltek egészen addig, amíg ezelőtt körülbelül 70 évvel a helyzet megváltozott. Ami a roma etnikumot illeti, ők sokkal később érkeztek és egy tömbben Satul Nou (Újfalu) részben lettek letelepítve.

1. A népszámlálási adatoktól elvonatkoztatva kezdetben megpróbáljuk megvizsgálni, hogyan olvasható ki a tájból, az épített elemek tükrében, a lakosok identitása.

2 1880-ban Munár faluban 38 magyart jelez a népszámlálás, míg 1941-ben a számuk 117-re nő. Lásd Varga E. 2002 (Arad megye településeinek etnikai (anyanyelvi/ nemzetiségi) adatai 1880–1992; 2002-es adatokkal frissített, javított változatát lásd a <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm> oldalon)

Ebből a szempontból a legkézenfekvőbb építmények a templomok, amelyek az átutazó idegen számára jelzik a helyiek felekezeti hovatartozását, és részben az etnikai identitását is.

Székesút község négy falvában jelenleg 15 templom és imaház létezik, amelyek közül egyeseket könnyű megfajteni a távolból is, az architektúrájuk, a kereszt, a kereszt hiánya vagy éppen a toronygomb³ alapján. A templomok etnikai–felekezeti olvasatában egy fontos aspektus az illető épület kora. A legtöbb templomon szerepel az építésének éve, néhol a felújításának dátuma is. Ebből a szempontból a nagyon új templomok azt jelzik, hogy vagy olyan lakosság használja, amely felekezeti váltott, vagy egy olyan etnikai csoport, amely a többi etnikumhoz képest sokkal későbbben telepedett le a helységben. Ez történt a Temesnagyfaluban levő román ortodox templom esetében is, amelyet 2007-ben fejeztek be.

Akkor, amikor úgy gondolták, hogy az épület építészeti sajátosságai és a torony tetején levő szimbólum nem volt elégséges az etnikai hovatartozás kifejezésére, új elemekkel gazdagították azt. Ennek megfelelően Németszentpéter és Temesnagyfalu falvak román-sága, hogy a nyilvánosságban ne tévesszék össze őket a szerbekkel, akik ugyancsak ortodoxok, románosították templomaikat, azaz freskókat festettek a külső falakra, akár csak a Román Királyságban, valamint olyan belső „neobizánci” festészetet alkalmaztak, amely ikonográfiailag nagyon le van terhelve, ugyanakkor nagyon élénk színekkel operál, ekként összetéveszthetetlenül teszi az építményt.

A római katolikus templomok esetében, amelyeket mind a németek, mind a magyarok használnak, ezek annak az etnikumnak a lenyomatát hordozzák, amely hozzájárult az építésükhöz. Így hát Németszentpéter faluban mai napig a németek, míg Munárban a magyarok keze nyoma maradt a domináns. Székesút és Temesnagyfalu településeken erőteljesebben megnyilvánul a hívek kettős identitása, a német jellegre (német nevű szentek szobrai) rátevéődik egy magyar réteg (templomi szöttek és magyar nyelvű köszöntéablák).

A templomokat kiegészítendő, ugyanakkor ezekkel szorosan összefüggnek azok a keresztetek, amelyeket a falvak különböző pontjain emeltek, és amelyeknek a felirata azon etnikum nyelvén szerepel, mely állította, valamint a határkeresztet. Az enyészetnek kitéve, ez utóbbiak már csak azoknak a felekezeti hovatartozását sugallja, akik a búcsúkra jártak/járnak. Ennek ellenére a kulturális emlékezet megőrizte helyüket a térség topográfiájában, és pedig olyan néven, ahogyan az őket állítókat nevezték. Példának okáért Németszentpéteren, a Pecicai úton álló fehér keresztet ma is „Weisses kreuz”-ként emlegetik.

Ugyancsak Németszentpéter faluban Szent Péter 18. századi szobra, a Szent Szűz „pest säule” szobra, a templom körüli utcákban levő kis kápolnák és keresztetek, amelyeket a húsvét másodnapján sorra kerülő misézésekkor használnak, valamint a 14 festmény-nyel ellátott stáció, amely a katolikus temető keresztjáró útját jelzi, mai napig fenntartották a település katolikus identitását, annak ellenére, hogy a nagyszámú ortodox vallású román és roma betelepülő megváltoztatta a falu felekezeti struktúráját.

Ugyancsak az épített térben levő lakóházak, legalábbis azok egy része, jelzi a tulajdonosok etnikai hovatartozását a homlokzatra felkerülő iniciálék által. Egy ide kapcsolódó illusztratív példa a cirill betűkkel írt iniciálék, amelyek Temesnagyfalu szerb házain láthatók.

Az építmények közül egy másik fontos identitáskifejező elem a temető. Székesút községben nem kevesebb mint 15 temető található, egyes felekezetek minden falurészben rendelkeznek eggyel. Mindezek közül a munari ortodox temető vagy a németszentpéteri és székesúti katolikus temetők közös használatban vannak, azaz az elsőt románok és szerbek, az utóbbit pedig németek és magyarok közösen birtokolnak. A neoprotestáns feleke-

3 A községben egyetlen református templom létezik, amelyet a magyar lakosság Németszentpéterben épített.

zetek (nazarénus, baptista, szombatista, adventista) képviselőit a község minden egyes falvában arra kötelezték, hogy saját temetőt alakítsanak ki a közösségi temetők szélén, azoktól bizonyos távolságra, ami nyilvánvalóvá teszi a többi keresztény közösség véleményét és attitűdjét ezekkel a községben viszonylag új felekezetekkel szemben. A németszentpéteri katolikus temetőhöz kapcsolódva, de attól kerítéssel elkerítve, áll a kis zsidó temető, amely manapság, a zsidó lakosság hiányában,⁴ egy lezárt és elgazosodott temető.

Az említett 15 darab temetőnek könnyű kiolvasni a felekezeti identitását a keresztek (*troița*) típusából, már ahol van, a sírkeresztek és sírkövek típusából, a sírokon levő feliratok nyelvből és a képekből, valamint a temetőben levő melléképületekből, amelyenek a kápolnák, a kripták, amelyekhez az ortodox temetők esetében hozzá kell vennünk a középén vagy a bejáratnál álló, a pománák megszentelésére használatos deszka- vagy betonasztalokat.

A keresztek feliratai, amelyek a névből és egy szövegből állnak, az adott etnikum anyanyelvén és annak sajátos betűkészletével készültek.

Általában a sírkőkészítők egy vagy két megszokott szövegtípust használnak a sírfeliratok esetében, amely közül lehet választani, de olyankor, amikor az elhunyt egy fontos helyi személyiség, akkor több információt is megjelenítenek.

Egy ilyen típusú részletező felirat került egy munári tanító keresztjére, amely ma, a temető bővülése miatt, valahová a szélére került: *Aici odihnește Atanasie Serca învățător născut în comuna Secusigiu și fost învățător confesional ortodox român în com. Munari rep. la 21 Mai 1910 în etate de 30 de ani. În semn de amintire și vecinică recunoștință s-a ridicat această cruce de fostii lui elevi și poporul care l-a iubit și stîmat.* [Itt nyugszik Atanasie Serca tanító, aki Székesút községben született, román ortodox felekezeti tanító volt Munár községben, elhunyt 1910. május 21-én, 30 éves korában. Emlékére és örök hálából emelték e keresztet volt tanítványai és a nép, amely szerette és tisztelte őt.]

A szomszédságában található egy másik sír, a szerb tanító, George Nedelkoviczi vörös márványból készült síremléke, aki 33 évesen, 1862-ben távozott az élők sorából. Ez esetben is a szerb nyelvű, cirill betűkkel vésett felirat számos adattal szolgál a lokális közösség számára a volt munári tanítóról.

Külön színtörténet jelentenek egyes román sírok Székesútról, amelyeknél a kereszt alsó részén vers szerepel, amelyet egy hozzáértőnek tekintett személy alkotott az elhunyt nevében. Példának okáért a 18 évesen elhunyt székesúti Anuța Ciuculin, született Ișfta, sírkeresztjének alsó részén a következő sorok olvashatók: *Așa curând plecai din lume/A mea jale n-o pot spune/ Numai dulcei mamei mele/ Ce mă plînge cu durere/ Plecând de la-i mai iubiți/ de la soț și dragi părinți.* [Oly hamar távoztam e világból/ Hogy siralmam el nem mondhatom/ Csupán én édesanyámnak/ Ki fájdalommal sirat/ Hogy elhagytam szeretteimet/ Férjemet s édes szüleimet.] Habár híján vannak a művészi kvalitásoknak, ezek a szövegek a hagyományos román ortodox kultúra alkotásai.

És végül, amint már említettem, a keresztben elhelyezett képek is segítenek abban, hogy az öltözet, a fejdő, a nyírásmod stb. alapján megállapítsuk az elhunyt etnikai hovatartozását.

2. Az identitás-olvasatok egy újabb irányát képviselik azok a szociolingvisztikai kutatások, amelyek egy adott térség *nyelvi tájképét* (*linguistic landscape*) térképezik fel, annak nyelvi sokszínűségét avagy etnolingvisztikai vitalitását.

4 Az 1940. október 4-i, október 12-i és 1941. május 4-i törvényhatározatok értelmében a romániai zsidóknak el kellett hagyniuk a falusi településeket, így hát az 1941-es népszámláláskor nem regisztráltak egyetlen zsidó lakost sem Székesút község falvaiban.

Az ilyen típusú kutatások, mennyiségi mutatók alapján, azt vizsgálják egy adott térség vagy régió esetében, hogy milyen a nyilvános és kereskedelmi feliratok nyelvének láthatósága és előfordulása.

Ki kell emelnünk viszont azt a tény, hogy a nyelvi tájkép adatai relatívak, azaz ma megtalálhatjuk őket (lefotózhatjuk), de semmi sem biztosítja azt, hogy 10 év múlva is létezni fognak. Felcserélhetik őket más feliratokkal avagy teljesen eltűnhetnek a nyilvánosságból.

Végül a nyelvi tájkép információi állhatnak csupán egyetlen szóból, például a falu nevéből, több szóból, mint például egy-egy intézmény neve, vagy akár teljes szövegekből, mint amilyenek bizonyos feliratok, kiírások, közlemények, amelyeket hivatásos szervek vagy magánszemélyek állítanak ki a nyilvános térben.

Ami a Székesút községben nyilvánosan megjelenő nyelveket illeti, a legnagyobb mértékben a román nyelv van jelen, mint hivatalos nyelv, amelyet a románok mellett élő kisebbségek nyelvei követnek, de ma már sokkal kisebb mértékben.

Annak alapján, hogy a településtáblákon, adott intézmények vagy kereskedelmi egységek cégtábláin hány nyelv szerepel, beszélhetünk egynyelvű, kétnyelvű vagy többnyelvű nyelvi tájképről.

Ebből a szempontból vizsgálva a község etnokulturális identitását, azt állíthatjuk, hogy 2013-ban a helyiség multietnikussága sokkal kevésbé látható, mint ezelőtt 100 vagy akár 70 évvel.

Temesnagyfalú kivételével, amelynek a bejáratánál a településtáblán nemcsak a román, hanem a cirill betűs szerb megnevezés is szerepel, az összes többi falu esetében csak a román elnevezés használatos, ami azt jelzi, hogy a kisebbséges aránya eléggé alacsony.

Ez az alacsony arány az oka annak is, hogy ezekben a falvakban az összes köz- és privát intézmény egynyelvű, megnevezéseik kizárólag román nyelven szerepelnek.

Egy kétnyelvű, magyar és német, felirat látható a székesúti katolikus temető bejáratánál, valamint a temető közepén található katolikus kereszten. Mivel egy hitközségi temetőről van szó, a kezdeményezés nem a helyi hatóságoktól ered, hanem a temetőt használó katolikus magyar és német lakosságtól. Hasonlóképpen, építkezéssel kapcsolatos magyar nyelvű feliratokat találunk a munári katolikus templom belsejében, szerb nyelvű feliratokat a munári és temesnagyfalusi szerb templomok belsejében, román nyelvű feliratokat pedig a temesnagyfalusi és németszentpéteri ortodox templomok belsejében.

A legtöbb szerb, magyar és német nyelvű feliratot általában a belső terekben találjuk, olyan terekben, amelyeket az illető kisebbségek birtokolnak és használnak.

Ehhez a viszonylag kevés számú kisebbségiek nyelvén megfogalmazott szöveghez kapcsolódnak azok a nyilvános feliratok, amelyek a régi emlékműveken és kereszteken láthatók, és amelyek a 19. század második felében és a 20. század első felében készültek román, szerb, német és magyar nyelven, de az idő vasfoga nem fogott rajtuk.

Például a temesnagyfalusi szerb templom udvarán egy olyan fehér kereszt található, amelyet 1924-ben a hősök emlékére állíttatott a Szerb Anyák Szövetsége, és amelynek a felirata is szerb nyelvű. Ugyancsak ebben a faluban, a katolikus templom előtt található a hősök emlékműve, német nyelvű, gót betűs felirattal. Mellette áll egy fehér kereszt, amelyet a rajta levő német nyelvű felirat szerint Peter és Catharina Hubner adományozta 1888-ban. Végül pedig ugyancsak német nyelvű az a szöveg, amely a katolikus temetőben, a Heintz család kriptáján szerepel.

A székesúti és munári katolikus templom előtt két kőből és vasból készült feszület áll, mindkettőn magyar nyelvű felirat. Például a munári kereszt kőtalapzatán a következő felirat olvasható: *A Munari hitközség alapítása 1937.*

Mindezek mellett, ha lajstromot készítünk, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy a község nyilvános terét román emlékművek uralják. Így hát a székesúti ortodox templom udvarán egymás mellett található az első világháborús hősök keresztje, egy kereszt, amelyet szülei és lánytestvére emelt a 28 évesen, 1943-ban, a fronton elhunyt Petru Istfa emlékére, egy Székesút helyi tanácsa által emelt kereszt, valamint egy 2005-ben, a székesúti ortodox templom kórusa által emelt kereszt. Hasonlóképpen, a munári ortodox templom udvarán is áll a fehér márványból készült hősök keresztje, amelyet a falu népe állított 1927-ben, az első világháborúban elesett lakosok emlékére, ugyanakkor a templom előtt, az utcán egy másik magas, fehér márványból készült, kovácsoltvas ráccsal körbekerített kereszt áll, amelyre az adományozók a következőket vésték: *Cruci tale ne închinăm Hristoase Dumnezeule*. [Feszületed előtt könyörgünk, Krisztusunk, Istenünk.] Egy újabb adomány, a faluban született képviselő ajándéka, egy fehér márványból készült kereszt, amelyet a munári ortodox temető bejáratánál helyeztek el.

Visszatérve a feliratok nyelvére, ha azt nézzük, hogy a múltban mi volt használatos ezekben a falvakban, akkor ide kell sorolnunk azokat a szövegeket is, amelyeket a középkori kultúra nyelvén rögzítettek, azaz szlavón és latin nyelven. Egy ilyesfajta, szlavón és latin nyelven írt szöveg található minden egyes 1741-es határkövön, amelyek ma is jelzik Bezdin kolostor birtokának határait. Más szövegek, kizárólag szlavón nyelvűek, azokon a keresztelken olvashatók, amelyek a kolostor külső falába vannak befalazva.

Az egyetlen nyelv, amely soha nem jelenik meg Székesút község nyilvános felirataiban, az a romani nyelv.

Ami a hivatalos hirdetéseket és közleményeket illeti, kivétel nélkül román nyelven jelennek meg. Ugyanez a helyzet azokkal a hirdetésekkel, amelyek különböző nyilvános helyeken (iskolák, orvosi rendelők, kultúrotthonok stb.) vagy kereskedelmi helyiségekben jelennek meg. Másfelől pedig az ablakokba kihelyezve találunk olyan hirdetéseket, eladásra ajánlott termékekről, amelyek szerb vagy magyar nyelven íródtak.

Következtetésképpen elmondható, hogy habár a múltban a nyelvi tájkép több nyelvet is magában foglalt a nyilvános térben, a jelenben a kisebbségek semmivel sem bővítették ki a még látható régi szövegek lajstromát, sőt egyes szövegek teljesen eltűntek azokkal az intézményekkel, amelyeket akkortájt megneveztek (a szerb és német óvodák és iskolák feliratai, a kultúrházak feliratai, az 1920 előtti falusi polgármesteri hivatalok feliratai, a vasútállomások feliratai stb.).

Félretéve az épített térben elhelyezett etnikai jelzéseket vagy a nyelvi tájkép adatait, az alteritás kulturális tetteivel való kontaktus önmagában is az identitás-olvasatok forrása lehet az idegen számára.

Itt elsősorban olyan ünnepekre gondolunk, amelyekről a németek, magyarok, szerbek és románok úgy tartják, hogy kifejezi önnön identitásunkat (Colta 2014).

Ezek között a legfontosabb volt, és részben még ma is az,⁵ a helyi *templombúcsú*. A németek *kirwei*, a szerbek *hramova slava* a románok pedig *rugă* néven ismerik ezt a közösségi ünnepet, amely egy jó alkalom arra, hogy a közösség együtt legyen, hogy használja a saját anyanyelvét, de ugyanakkor a falu többi lakosának is lehetőséget ad arra, hogy elismerje másságukat.

Bevégezve ezen jelek és szimbólumok lajstromba vételét, következtetésként elmondhatjuk, hogy Székesút község falvaiban a többségi románság reprezentációi uralják a lakott teret, habár néhol még fellelhetők a régi multikulturalitás nyomai, amelyeket az etnikus csoportok vigyázva megőriztek, próbálván jelen lenni, látható lenni a nyilvános térben. Ami a felekezeti hovatartozás sokféleségét illeti, a pünkösdisták és adventisták ima-

⁵ Ezeket továbbra is évente megtartják mind a szerbek, mind a magyarok, mind a románok.

házak számának gyarapodása az épített tér szintjén jelzi azokat a változásokat, amelyek a falvak felekezeti struktúrájában mentek végbe.

Fordította Ilyés Sándor

SZAKIRODALOM

COLTA, Elena Rodica

2010 *Interetnicitate și construcții identitare în zona de frontieră româno-maghiară*. Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad.

2014 Gestionarea sărbătorii de hram într-un spațiu multicultural. In: *Cultura tradițională euroregională în context actual*. Editura Etnologică, București, 101–120.

COLTA, Elna Rodica – SINACI, Doru

2013 *Secusigiu monografie*. Editura Tiparnița, Arad.

VARGA E. Árpád

2002 *Erdélyi etnikai és felekezeti statisztikája 1850–1992. Helységnévtani összesített mutató az I–V. kötetekhez*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda.

LECTURI IDENTITARE ÎNTR-UN SPAȚIU MULTICULTURAL. STUDIU DE CAZ: COM. SECUSIGIU (JUD. ARAD)

Lectura diferitelor marcaje istorice sau culturale, plantate într-un spațiu multiethnic și multiconfesional, ca simboluri identitare, ne permite să cunoaștem cine au fost sau sunt locuitorii acelei așezări, de ce religie sunt, care este poziția pe care o ocupă în nucleul construit, care sunt elementele prin care încearcă să se autodefinească, cum se raportează unii față de alții. Pentru analiză autoarea a ales comuna Secusigiu, compusă din 4 sate, în care trăiesc, în procente diferite, 5 etnii (români, maghiari, germani, sârbi și romi). Primul grup de elemente marcatore de identitate în comună țin de spațiul construit: biserici, case, monumente, cruci stradale, cimitire etc. Al doilea tip de lectură vizează peisajul lingvistic, care se referă la limbile utilizate în comună, frecvența fiecărei limbi, locul în care apar aceste limbi etc. În sfârșit, și unele sărbători, precum sărbătoarea hramului bisericii este transformată de germani, sârbi, maghiari și români în simbol identitar. Actuala dominare a peisajului lingvistic de către limba română indică majoritatea populației românești în vreme ce absența unor elemente simbolice construite și a marcajelor lingvistice recente ale celorlalte populații sugerează o scădere demografică drastică și o anumită vulnerabilitate în păstrarea identității culturale.

IDENTITY LECTURES IN A MULTICULTURAL ENVIRONMENT. CASE STUDY: SECUSIGIU COMMUNE (ARAD COUNTY)

Reading the various historical or cultural markings, planted in a multiethnic and multiconfessional area, as symbols of identity, is allowing us to know who were or who are the residents of these settlements, of what religion they are, which is the position they have within the constructed area,

which are the elements by which they attempt to define themselves, how they relate to each other. For analysis the author chose Secusigiu Commune, composed of 4 villages, where 5 ethnic groups (Romanians, Hungarians, Germans, Serbs and Gypsies) are living, in different percentages. The first group of elements is related to the built spaces: churches, houses, monuments, street crosses, cemeteries etc. The second type of reading is related to the linguistic landscape, which refers to the use of languages, the frequency of each language, the places where these languages are used etc. Lastly, even some holidays, such as the feast of the Patron Saint of the Church, is transformed by the Germans, Serbs, Hungarians and Romanians in identity symbol. The current dominance of the linguistic landscape by the Romanian language indicates that Romanian population is the majority, while the absence of symbolic constructed elements as well as the absence of recent linguistic markings of the other ethnic groups, suggests a drastic demographic decline and certain vulnerability in preserving their cultural identity.

KÉPEK

1. Külső freskó. Román ortodox templom (Németszentpéter)

2. Római katolikus templom
(Munár)

3. Református templom
(Németszentpéter)

4. Keresztút stációja, katolikus temető
(Németszentpéter)

5. Kétnyelvű helységtábla

6. Kétnyelvű felirat a katolikus temető kapuján (Székesút)

7. Kétnyelvű felirat temetői katolikus kereszten (Székesút)

8. Német felirat utcai kereszten (Temesnagyfalu)

9. Szerb felirat a szerb ortodox templom belsejében (Munár)

10. Román nő, sírkép (Munár)

11. Németek, sírkép (Temesnagyfalu)